

HAVURAH BILTEN

3. BROJ / PROLJEĆE 2026.

BIBLIJSKO PROMIŠLJANJE: POZVANI U PRIČU KOJA JE ZAPOČELA PRIJE NAS

Nakon što je od samoga početka izlagao vjernima u Rimu Božji naum spasenja, Pavao u Poslanici Rimljanima 15,7–12 ističe sljedeće:

⁷ Prigrlijte jedni druge kao što je Krist prigrlio vas na slavu Božju. ⁸ Krist je, velim, postao poslužitelj obrezanika za istinu Božju da ispuni obećanja dana ocima, ⁹ a pogani da za milosrđe proslave Boga, kao što je pisano:

Zato ću te slaviti među pucima
i psalam pjevati tvome imenu.

¹⁰ I još veli: Kličite, puci, s njegovim narodom.

¹¹ I još: Hvalite, svi puci, Gospodina, slavili ga svi narodi!

¹² Izaija opet veli: Pojavit će se Jišajev izdanak, dignut da vlada narodima, u njemu je nada narodima.

Ovo je bogat tekst, ali zbog ograničenog prostora u ovom biltenu želim izdvojiti samo dvije njegove ključne poruke.

PRVO, individualistički pristup Bibliji, koji je prisutan među evanđeoskim kršćanima i koji možemo sažeti formulom „Bog/Isus – križ – ja”, lako može dovesti do pogrešnog stava da je Biblija knjiga koja primarno govori o „mom osobnom odnosu s Bogom”. No istina je da se u Bibliji ne vrti sve oko „nas” i našega osobnog odnosa s Bogom te da je Biblija mnogo složenija i slojevitija od toga. To se lijepo vidi i u ovom tekstu, gdje Pavao ističe kako je Isus postao i ostao sluga obrezanih (Židova) te spominje „njegov narod” i „pogane”. Naime, Biblija govori o četiri vrste odnosa:

ŠTO JE HAVURAH?

Inicijativa *Havurah* (heb. 'družba'), koja djeluje u suradnji s Biblijskim institutom u Zagrebu, okuplja evanđeoske kršćane u Hrvatskoj s ciljem a) promišljanja o biblijskoj ulozi Izraela u povijesti spasenja, b) otkrivanja biblijsko-židovskih korijena kršćanstva; c) širenja Radosne vijesti o Isusu kao židovskom Mesiji. Naša je „družina” vođena uvjerenjem da je Bog odabrao Izrael da donese Božju spoznaju i blagoslove svim narodima (Ivan 4,22; Rimljanima 11,17–24). Također vjerujemo da

Isus nije došao započeti novu religiju, već je došao ispuniti Božja obećanja dana židovskim patrijarhima i prorocima (Rimljanima 15,8) i priključiti i pogane i Židove u zajednicu vjere okupljene oko Njega (Rimljanima 11; Efežanima 2,11–22). Zbog svega toga smatramo da je za duhovno zdravlje Crkve od ključne važnosti da ona prepozna svoje korijene u povezanosti s izraelskim narodom (Rimljanima 9,4).

1. O odnosu između Boga i naroda.
2. O odnosu između Boga i Izraela.
3. O odnosu između Izraela i ostalih naroda.
4. U kontekstu svih tih odnosa, o „mom osobnom odnosu s Bogom”.

Zašto je to bitno? Zato što se biblijski događaji, teme i pojmovi ne bave samo „mnome”. Primjerice, moguće je čitati biblijske tekstove koji govore o savezima, a da pritom ne uzimamo u obzir broj saveza u Bibliji ni sadržaj koji svaki od njih donosi. Nadalje, moguće je smatrati da svaki put kada biblijski tekst govori o savezu, to jednostavno znači „biti spašen i ići u nebo”. No upravo to pokazuje da ćemo, ako Bibliju shvaćamo kao knjigu koja primarno govori o mojem osobnom odnosu s Bogom, lako sve što u njoj pronađemo svesti na tu razinu.

DRUGO, ovaj nam tekst također govori da pogani koji prihvate Isusa kao Mesiju postaju uključeni u odnos koji Izrael već ima s Bogom ili, drugim riječima, postaju dionici tog odnosa utemeljenog na savezima. To također znači da na određeni način postaju povezani s tim narodom. Naime, prije Isusova utjelovljenja već postoji zajednica, partnerstvo i obitelj koja ima dva člana: Boga i Izrael. Ta obitelj već ima svoju povijest, svoja pravila, privilegije, poslanje i odgovornosti. Stoga, kada prihvate Krista, pogani u sve to ulaze kao novopridošli članovi, kao pridošlice kojima se otvaraju vrata da ravnopravno sudjeluju u toj obitelji, zajednici i partnerstvu. Ta obitelj nije započela s njima, što znači da se oni moraju upoznati s načinom na koji ta zajednica, partnerstvo i obitelj funkcioniraju te to postupno naučiti živjeti. S druge strane, oni koji već jesu dio te obitelji moraju biti spremni prihvatiti „treću stranu” u tom odnosu.

Bez daljnjeg ulaženja u temu odnosa između Židova i pogana, želim zaključiti sljedećim: ako je ovo što tvrdim točno, tada prosječni evanđeoski kršćanin u Hrvatskoj ima dvostruku zadaću. Prvo, mora razumjeti da Biblija ne govori samo o njegovu osobnom odnosu s Bogom. Drugo, mora ozbiljno promisliti o

svom odnosu prema povijesti Božjeg djelovanja, koja je neraskidivo povezana s Izraelom.

To je zadaća koja nimalo nije jednostavna...

ERVIN BUDISELIĆ

PREDSTAVLJANJE KNJIGE SJEDITI DO NOGU RABIJA ISUSA

DANA 1. LIPNJA 2026. na Biblijskom institutu u Zagrebu javnosti smo predstavili knjigu *Sjediti do nogu rabija Isusa*. Ideja da se ta knjiga prevede i tiska rodila se na sastanku Havure 2025. godine. Knjigu je izdao Biblijski institut, a na promociji su o njoj govorili Monika Bajić, (prevoditeljica), Ivan Lovaković, pastor Marin Šestak i dr. sc. Ervin Budiselić (urednik).

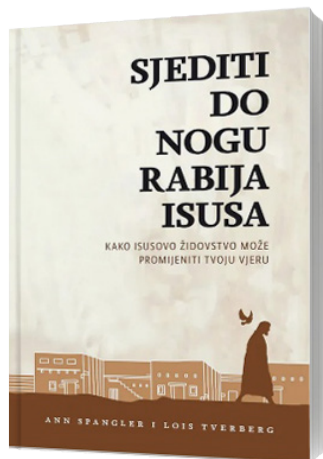
Ova nas knjiga kroz 14 poglavlja i nekoliko dodataka vraća u svijet prvoga stoljeća, upoznaje nas s običajima, vjerovanjima i tradicijama židovske kulture u kojoj je Isus živio, te nam pomaže da, poput njegovih židovskih učenika, „sjednemo do nogu” rabija Isusa. Drugim riječima, vodi nas na fascinantno putovanje kroz Isusov židovski svijet, nudeći uvide koji mogu produbiti i preobraziti našu vjeru. Omogućuje nam da prisposdobe čujemo onako kako su ih doživljavali Židovi prvoga stoljeća te da događaje Isusova života promatramo iz svježije perspektive, budeći u nama novo oduševljenje za korijene kršćanske vjere.

Vrijednost ove knjige leži u činjenici da biblijski tekst najjasnije razumijemo kada poznamo svijet u kojem je nastao. U tom smislu, Isusove riječi i djela najbolje razumijemo ne kroz perspektivu našeg vremena ili crkvene povijesti, nego kroz perspektivu židovstva njegova vremena. No, kako autori ističu, cilj knjige nije samo pomoći nam da bolje razumijemo židovstvo, nego još više pomoći nam da jasnije i snažnije čujemo Kristove riječi:

„Cilj ove knjige nije toliko pomoći vam razumjeti židovstvo koliko pomoći vam da Kristove riječi, koje mijenjaju život, čujete s većom jasnoćom i snagom. Bog je obećao Abrahamu da će pogani biti blagoslovljeni po njegovu potomstvu. Kada odajemo počast tom drevnom narodu učeći o njegovoj kulturi i običajima, Bog nas blagoslivlja dubljim razumijevanjem Svetoga pisma i Isusa, našega Mesije.”

DANA 6. LIPNJA 2026. knjiga je predstavljena i u Kristovoj crkvi u Rijeci gdje je Ervin Budiselić okupljenima predstavio njezin sadržaj. Tom je prilikom istaknuo kako je korist ove knjige trostruka: a) podsjeća nas da Isus nije bio ni evanđeoski pastor ni svećenik, već je poučavao kao židovski rabi; b) Isusov nauk i službu najbolje možemo razumjeti kada ih promatramo iz perspektive židovstva njegova vremena; c) biblijski tekst oživljuje kada ga sagledamo u svijetu u kojem je nastao. Iako je

NARUŽBA KNJIGE

najbolji način za to posjetiti Izrael i upoznati se s lokacijama na kojima su se biblijski događaji odvijali, drugi najbolji način za to, uz videomaterijale, jesu knjige poput ove, koje nas vraćaju u taj svijet.

NAJAVA KNJIGE STABLO PITOME MASLINE

U jesen 2026. planiram objaviti knjigu *Stablo pitome masline: otkrivanje biblijsko-židovskih korijena kršćanske vjere*. Na pisanje ove knjige odlučio sam se iz jednog jednostavnog razloga: želim da kršćani u Hrvatskoj uvide manjkavost povijesnih teološko-eklezijskih identiteta koji ih oblikuju i kojima su privrženi. Budući da već godinama istražujem ovu temu, sada je došlo pravo vrijeme da sve to sažmem u jednu knjigu.

Uz uvod i epilog knjiga ima pet poglavlja:

POGLAVLJE 1: „Zbog tebe sam to što jesam, valjda Bog je tako htio” iliti: Rasprava o povijesnim identitetima Isusovih sljedbenika

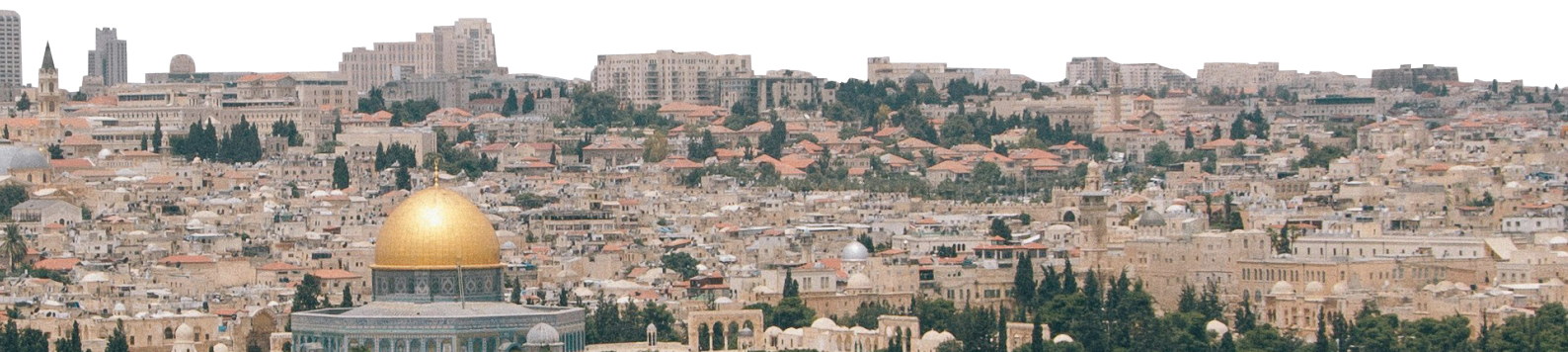
POGLAVLJE 2: Biblija kao jedna povezana priča

POGLAVLJE 3: Poruka evanđelja ima veze s izraelskim narodom

POGLAVLJE 4: Stablo pitome masline u Poslanici Rimljanima i Efežanima

POGLAVLJE 5: Otkrivanje biblijsko-židovskih korijena kršćanske vjere? Da, i...?

Knjiga također sadrži dva dodatka. U prvome dodatku ukratko se osvrćem na odnos između Izraela i Crkve, ističući kako Biblija prvenstveno govori o odnosu između Židova i pogana (svih ostalih naroda koji nisu Židovi), a ne o odnosu Izraela i Crkve. U drugome dodatku ukratko se osvrćem na kršćanske vjeroispovijesti ističući kako većina kršćanskih vjeroispovijesti, počevši od najstarijih (Nicejsko-carigradskog vjerovanja, Apostolskog vjerovanja i dr.) pa sve do novijih konfesionalnih dokumenata, Izrael ili uopće ne spominje ili ga

spominje tek usputno i bez osobite teološke važnosti. Uglavnom, vjerujem da ova knjiga može pridonijeti boljem razumijevanju korijena kršćanske vjere i potaknuti dublje promišljanje o biblijskoj poruci. Tema biblijsko-židovskih korijena kršćanstva često je nedovoljno poznata, iako je iznimno važna za razumijevanje Svetog pisma i povijesti kršćanske vjere.

ERVIN BUDIŠEVIĆ

NAJAVA DOGAĐAJA U SPLITU – STUDENI 2026.

U NEDJELJU, 22. STUDENOG 2026. u EPC „Radosna vijest” u Splitu, u večernjim satima, inicijativa *Havura* planira događaj koji će biti posvećen temi Izraela i Crkve. Tom prilikom govorit ćemo o knjizi *Sjediti do nogu rabija Isusa* i održati panel-raspravu na kojoj će članovi *Havure* iznijeti svoja promišljanja o biblijsko-židovskim korijenima kršćanske vjere: zašto ih ta tema zanima i kako su se njome počeli baviti, kako vide odnos između Izraela i Crkve itd. Ujedno će to biti prilika da se svi koje ova tema zanima uključe u razgovor, postave pitanja, podijele svoja razmišljanja i iskustva te se поблиže upoznaju s radom *Havure*.

NAJAVA DOGAĐANJA U ZAGREBU I OSIJEKU – PROLJEĆE 2027.

U travnju 2027. godine planiramo gostovanje Kate Tar, koja u Budimpešti vodi službu *Jews for Jesus*. Iako točan datum i tema susreta još nisu određeni,

planiramo organizirati jedan događaj u Zagrebu, na Biblijskom institutu, te jedan za studente teologije na Evandeoskom teološkom veleučilištu u Osijeku.

MIŠPAHA I MINYAN

MIŠPAHA

Havurah od samog početka svojega djelovanja ima dvije glavne zadaće, a jedna od njih jest donijeti Radosnu vijest Židovima u našoj zemlji. Krajem 2024. godine pojavila se potreba za osnivanjem grupe za podršku Židovima koji vjeruju u Isusa. Nekoliko evandeoskih vjernika židovskog podrijetla započelo je s mjesečnim video sastancima putem aplikacije WhatsApp. Grupa je nazvana *Mišpaha*, što na hebrejskom znači 'obitelj'.

Teme sastanaka uključuju vjeru, židovske običaje, tradiciju, blagdane, kulturu i obiteljske teme – sve to uz molitvu i čitanje biblijskih tekstova. Naš je cilj stvoriti prostor s prikladnim ozračjem u kojem Židovi koji su tek povjerovali u Isusa mogu pronaći mjesto za izgradnju u vjeri, a potom se uključiti u život evandeoskih lokalnih crkava.

Ako poznajete Židove – bilo vjernike, bilo svjetovnjake – potaknite ih da se priključe *Mišpahi*. Za više informacija i kontakt, obratite se uredništvu biltena *Havura*.

MOLITVENI MINYAN

Mi smo kršćani iz različitih dijelova Hrvatske koji zajedno mole za spasenje Izraela i hrvatskih Židova. Molitva se obično održava trećeg ili četvrtog ponedjeljka u mjesecu, s početkom u 19 sati. Dio sudionika okuplja se na adresi Severinska 16 u Zagrebu, dok većina sudjeluje u molitvi putem Zooma.

Za više informacija kontaktirajte Paulu Junttilu (Finska predstavnik židovskih misija *Fida International*) putem e-pošte: paula.junttila@fida.info